

УДК 620.1 + 539.3 + 539.4

О. Ясній, канд. техн. наук, доц., Ю. Пиндус, канд. техн. наук, доц., В. Ясній
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

РОЗРАХУНОК ПОПРАВКОВОЇ ФУНКЦІЇ КОЕФІЦІЄНТА ІНТЕНСИВНОСТІ НАПРУЖЕНЬ НА ФРОНТІ ПІВЕЛІПТИЧНОЇ ТРІЩИНИ КОЛЕКТОРА ПАРОПЕРЕГРІВНИКА КОТЛА ТЕС

О. Yasniy, Yu. Pyndus, V. Iasnii

ESTIMATION OF THE STRESS INTENSITY FACTOR CORRECTION FUNCTION AT THE FRONT OF SEMI-ELLIPTICAL CRACK IN THERMAL POWER PLANT STEAM SUPERHEATER BOILER COLLECTOR

У результаті огляду відомих літературних джерел, а також на основі власних досліджень експлуатаційного пошкодження колекторів різних конструкцій і різних виробників, виявлено, що півеліптичні тріщини зароджуються від центрального отвору перфорованої ділянки, перпендикулярно до осі колектора пароперегрівника [1, 2, 3].

Методом скінченних елементів у пружній постановці обчислено поле напружень у колекторі пароперегрівника ТЕС під дією внутрішнього тиску і різного перепаду температур Δt між його зовнішньою і внутрішньою (рис. 1).

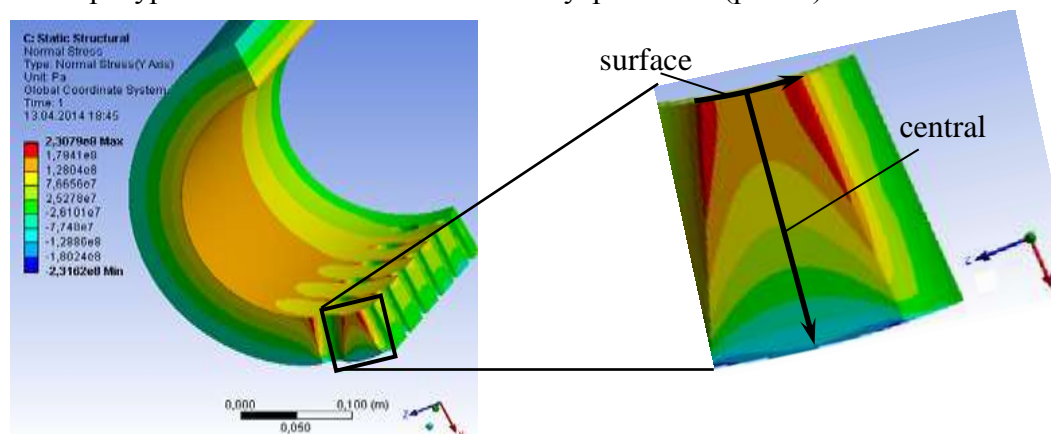

Рис 1. Розподіл нормальних напружень σ_{yy} у колекторі пароперегрівника за внутрішнього тиску 14 МПа та температури внутрішньої поверхні 500 °С, зовнішньої - 560 °С

Виявлено, що для дослідженого проміжку температур (20–600°C) напруження, які виникають у пароперегрівнику за сталого тиску перегрітої пари, визначаються тільки різницею температур внутрішньої та зовнішньої поверхонь і не залежать від максимальних та мінімальних значень температури.

Найнебезпечнішими для експлуатації колектора пароперегрівника є режими, коли температура його внутрішньої поверхні нижча від зовнішньої. Із збільшенням вказаної різниці температур від 0 до 100 °С нормальні напруження на внутрішній поверхні містка між отворами пароперегрівника зростають у 5 разів і сягають 230 МПа, що перевищує умовну межу текучості матеріалу за температури 500 °С.

Напруження у колекторі пароперегрівника, які спричинюються тільки внутрішнім робочим тиском (14 МПа) перегрітої пари за $\Delta t = 0$ °С значно менші від межі текучості матеріалу, зокрема, між суміжними отворами колектора пароперегрівника напруження $\sigma_{int} < 75$ МПа (рис. 2).

Авторами оцінено поля напружень колектора пароперегрівника з тріщиною, врахувавши експлуатаційні режими його навантаження, а саме – тиск пари та різницю температур $\Delta t = |t_{\text{ext}} - t_{\text{int}}|$ між зовнішньою та внутрішньою поверхнями, за умови $t_{\text{int}} \leq t_{\text{ext}}$. Визначено коефіцієнти інтенсивності напружень нормального відриву (K_I) вздовж фронту півеліптичної тріщини різної глибини прямим методом, який ґрунтується на числових розрахунках напружень у вістрі тріщин. Виявлено, що із збільшенням Δt від 0 до 60 °С значення K_I за однакових глибин тріщин та сталого внутрішнього тиску пари зростають майже у 4 рази (рис. 2).

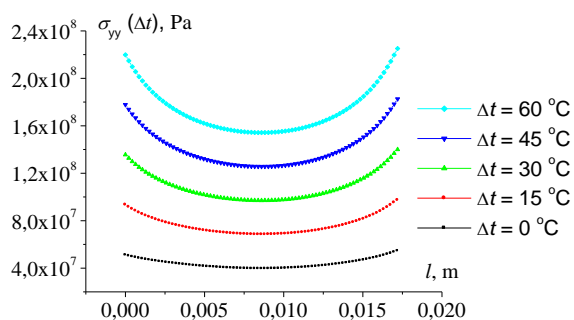

Рис. 2. Розподіл нормальних напружень вздовж відрізка "surface" (рис.1) для різних Δt

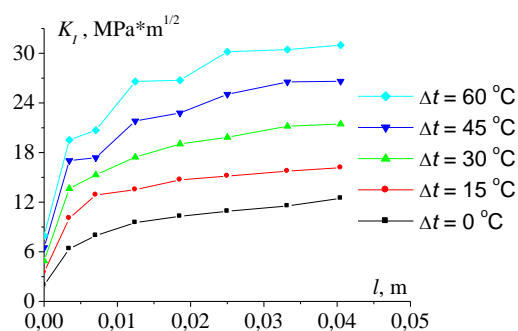

Рис. 3. Залежності K_I від глибини тріщини l для різних Δt

Апроксимувавши числові дані, отримані МСЕ, побудовано поправкову функцію КІН вздовж фронту півеліптичної тріщини колектора пароперегрівника:

$$Y(l/w; \Delta t) = 0,87 + 0,32e^{(-\Delta t/15,62)} \cdot (l/w)^{0,295} \quad (7)$$

де l – глибина тріщини; w – товщина стінки колектора.

Функція враховує глибину тріщини та різницю температур між зовнішньою та внутрішньою поверхнями колектора пароперегрівника за сталого внутрішнього тиску пари. Вказане відображення добре узгоджується з результатами числових розрахунків, отриманими МСЕ.

Література

1. Механіка руйнування і міцність матеріалів: довідн. посібник [Текст] / за заг. ред. Панасюка В.В. – Том 7: Надійність та довговічність елементів конструкцій теплоенергетичного устаткування / І.М. Дмитрах, А.Б. Вайнман, М.Г. Стащук, Л. Тот; за ред. І.М. Дмитраха. – Київ: ВД "Академперіодика", 2005. – 378 с.
2. Пошкодження внутрішньої поверхні ділянки колектора пароперегрівника під час експлуатації [Текст] / О.Ясній, А. Собчак, В. Ясній, Н. Луцик // *Машинознавство*. – 2011 – № 1–2. – С.16–19.
3. Оцінка експлуатаційної деградації матеріалу колектора пароперегрівника [Текст] / О. Ясній, Т. Вухерер, В. Ясній, А. Собчак, А. Сорочак // *Вісник Тернопільського національного технічного університету*. – 2011. – № 1. – С. 7–15.